

Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämisen- ja hävittämiskiellosta poikkeaminen

1 Asia

Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämistä koskeva luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen poikkeuslupa yhtiön kaivosalueella Siilinjärvellä, kiinteistö 749-405-33-15

2 Hakija

Yara Suomi Oy, Siilinjärven kaivos

3 Vireilletulo

30.12.2025

4 Hakemus

Siilinjärven kaivoksen avolouhoksista saatavasta malmista rikastetaan apatiittia, josta valmistetaan lannoitefosforia. Prosessia muodostuu rikastushiekkaa, jonka vesipitoisuus vaihtelee. Yhtiöllä on ollut käytössä tarkkaan suunniteltu ja luvitettu alueen sisäinen vesikierto jo pitkään. Lupaa haetaan kolmen, viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkana toimivan, kaivostoiminnan yhteydessä syntyneen altaan (0,14 - 0,74 ha) heikentämiseen. Lupa tarvitaan, koska kaivosalueella tehdään muutoksia sisäiseen vesikiertoon, jolloin kyseisten altaiden vedenlaatu tulee muuttumaan kiintoainepitoisemmaksi ja hydrologiset olosuhteet sekä vedenlaatu voivat muuttua. Yaran Siilinjärven toimipaikalla on ympäristöluvut vuosilta 2016 ja 2021, jotka säätelevät toimintaa.

Viitasammakoita on havaittu soidinäätelyn kuuntelumenetelmällä lupahakemuksen tarkoittamilla alueilla vuosina 2022, 2024 ja 2025. Altaissa on ollut äänteleviä koiraita 10-30 kpl kussakin ja vuonna 2025 havaittiin yhteensä noin 70 ääntelijää. Lisääntymis- ja levähdyspaikka B on jo osa kaivoksen sisäistä vesikiertoa ja sen vesi on hyvin kiintoainepitoista tälläkin hetkellä. Altaissa on viitasammakon kutu- ja suojapaikoiksi soveltuvaa kasvillisuutta, kuten saraikkoa ja pajukkoa. Altaiden hydrologia tulee muuttumaan ja niihin kertyy rikastushiekkaa tai vettä vähitellen. Lammikoissa esiintyvää kasvillisuutta ei muokata tai poisteta, joten on mahdollista, että laji kykenee edelleen lisääntymään ko. altaissa, joskaan varmuutta tästä ei ole. Siksi hakija on katsonut tämän lupahakemuksen tarpeelliseksi.

Hakijan mukaan luvan myöntämisen ehdot täyttyvät. Lajin suojelutaso säilyy muuttumattomana, koska laji on suhteellisen runsas paikallisella, maakunnallisella sekä valtakunnallisella tasolla tarkasteltaessa. Tunnettuja lisääntymispaikkoja sijaitsee joka ilmansuunnassa kaivosalueesta, mm. Syrjänlammessa kutee satoja yksilöitä n. 400 m

päässä kaivosalueen ulkopuolella. Kahden kilometrin etäisyydellä lupahakemusalueesta tunnetaan 11 lajin käyttämää elinympäristöä ja todellinen määrä on tätäkin suurempi. Maakunnallisessa tarkastelussa Pohjois-Savosta on erityisen paljon havaintoja lajista. Valtakunnallisesti laji on luokiteltu elinvoimaiseksi, eikä hankkeella ole vaikutusta tähänkään.

Muuta tyydyttävää ratkaisua ei hakijan mukaan ole. Mustin ympäristöluvan mukaista rikastushiekka-aluetta ei saada kokonaisuudessaan käyttöön ilman, että tämän lupahakemuksen kohteet otetaan mukaan täysimääräisesti sisäiseen vesikiertoon. Altaan vesitilavuuden lisääntyessä puhdistusprosessiin kulkeutuva vesi on laadultaan parempaa. Muutos parantaa rikastushiekan läjittämisen toimintavarmuutta, sillä se tuo joustavuutta ja varmuutta rikastushiekan käsittelyyn, ja mahdollistaa tehokkaamman ja hallitumman läjityksen. Vaihtoehtoa toiminnalle ei ole, koska vesikierron ohjaaminen kokonaan uudelle rikastushiekka-alueelle ja altaalle aiheuttaisi enemmän haittaa luonnon monimuotoisuudelle, kuin luvitetun ja täysin muuttuneen kaivosalueen täysimääräinen käyttö.

Hakija katsoo, että myös erittäin tärkeät yleisen edun kannalta pakottavat syyt ovat olemassa. Yaran Siilinjärven lannoitetuotanto on erittäin tärkeä Suomen lannoite- ja ruoantuotannolle ja vähentää riippuvuutta ulkomaista. Siilinjärven kaivos on EU:n ainoa fosfaattikaivos ja kaivettava mineraali luetaan EU:ssa kriittisten raaka-aineiden joukkoon. Yhtiö on Siilinjärven suurin teollinen työnantaja ja työllistää alueella satoja henkilöitä. Poikkeusluvan saamisella vesikierron muuttamiseksi on suuri merkitys toiminnan varmistamiselle ja tuotannollisen toiminnan jatkumiselle keskeytyksettä Siilinjärven toimipaikalla. Hanke täyttää luontodirektiivin 16 artiklan kohdan 1 c kriteerit.

Hakija on täydentänyt 23.2.2026 hakemustaan luvan keston osalta ja esittänyt lupa-ajaksi 10 vuotta.

5 Asianosaisen kuuleminen

Lupa- ja valvontavirasto on katsonut, että asiassa ei ole tarvetta kuulemiselle. Lupa-hakemus koskee hakijan omaa kiinteistöä, jonne myös ympäristövaikutukset kohdistuvat.

6 Määräykset, joita hakemus koskee

Tiukasti suojeltujen eläinlajien, kuten viitasammakon, lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin mukaan kielletty.

Lupa- ja valvontavirasto voi luonnonsuojelulain 83 § mukaan myöntää luvan poiketa em. kiellosta, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle, poikkeamiselle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua ja poikkeus on tarpeen kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista tai muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä ml. sosiaaliset tai taloudelliset syyt tai jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle.

7 Lupa- ja valvontaviraston päätös

Lupa- ja valvontavirasto myöntää hakijalle luvan poiketa viitasammakkoa koskevasta luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin mukaisesta kiellosta hakemuksen mukaisesti seuraavin ehdoin ja tarkennuksin:

1. Lupa on voimassa 23.2.2036 asti.
2. Lupa koskee hakemuksen kuvassa 2 esitettyjä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.
3. Lupa ei oikeuta viitasammakkoyksilöiden tahalliseen häirintään tai tappamiseen.
4. Hakija vastaa siitä, että kaikki luvan mukaisiin toimenpiteisiin osallistuvat ovat tietoisia tämän luvan sisällöstä.
5. Lupa- ja valvontavirasto valvoo tämän luvan noudattamista ja voi tarvittaessa tehdä maastokäyntejä sovittuaan niiden toteutuksesta etukäteen yhtiön kanssa. Alueella on liikkumiskielto turvallisuussyistä.
6. Luvan käytöstä ja viitasammakoiden esiintymisestä lupa-alueella on raportoitava Lupa- ja valvontavirastolle 31.12.2026 mennessä. Raportti toimitetaan viraston kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo@lvv.fi tämän päätöksen asiatunnuksella varustettuna. Tämän lisäksi viitasammakon esiintymistilanteesta ko. altaissa tulee raportoida vuosien 2030 ja 2035 lopussa.

7.1. Perustelut

Hakemus täyttää luonnonsuojelulaissa määritellyt poikkeusluvan myöntämisen perusteet ja poikkeuslupa voidaan myöntää.

Poikkeusluvalla heikennetään viitasammakon kolmea lisääntymis- ja levähdyspaikkaa, jotka ovat Yara Oy:n Siilinjärven kaivosalueen luoteisosissa. Niiden sijainti ja olosuhteet on kuvattu tarkemmin hakemuksessa.

Poikkeusluvan tarve

Tiukasti suojeltujen eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin ja luontodirektiivin mukaan kielletty.

Vaikutus suotuisaan suojelutasoon

Lainsäädännön mukaan poikkeusta lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämiseen ja heikentämiseen ei voida myöntää, jos sillä on millä tahansa tasolla haitallinen vaikutus lajin suojelun tasoon tai suotuisan suojelun tason saavuttamiseen. Eliölajin suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään eikä sen luontainen levinneisyysalue supistu. Suotuisaa suojelutasoa tarkastellaan paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo hakemuksessa kuvattujen tietojen perusteella, että lajin suotuisa suojelutaso ei heikkene, mikä mahdollistaa luvan myöntämisen.

Muun tyydyttävän ratkaisun puuttuminen

Komission antaman tiukasti suojeltujen lajien suojelua koskevan tiedonannon (C(2021) 7301 final) ja oikeuskäytännön (C-182/02, C-674/17) mukaan vaihtoehtoisten ratkaisujen puute on osoitettava objektiivisin ja toteen näytetyin perustein. Muita ratkaisuja ei voida pitää epätyytyttävänä vain sen vuoksi, että edellyttävät käytäntöjen muuttamista, niiden toteuttamisessa on kohdattu vaikeuksia tai niistä aiheutuu kustannuksia.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo hakemuksessa kuvattujen tietojen perusteella, että vaihtoehtoista ratkaisua ei ole. Heikentämisen kohteeksi joutuvat lisääntymis- ja levähdyspaikat on syntyneet kaivostoiminnan seurauksena. Toiminta on ympäristösyistä keskitettävä jo ympäristö- ja kaivoslupien mukaisille alueille niiden ottamiseksi täysimääräisesti käyttöön osana kaivoksen vesikiertoa. Uusi allasrakentaminen tai laajentamissuunta vaatisi erittäin suuria maansiirtotöitä, jotka kuormittavat ympäristöä sekä ilmastoa. On myös hyvin todennäköistä, että viitasammakoita löytyisi muista laajennussuunnista.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että lupa voidaan myöntää erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä. Yaran Siilinjärven lannoitetuotanto on erittäin tärkeä Suomen lannoite- ja ruoantuotannolle, huoltovarmuudelle ja vähentää riippuvuutta ulkomaista. Siilinjärven kaivos on EU:n ainoa fosfaattikaivos ja kaivettava mineraali luetaan EU:ssa kriittisten raaka-aineiden joukkoon. Toiminnan taloudelliset vaikutukset ovat huomattavat. Jotta toimintaa voidaan jatkaa keskeytyksettä, myös poikkeus- ja häiriötilanteissa, voidaan haettu lupa myöntää vesikierron täydentämiseksi. Hanke täyttää luontodirektiivin 16 artiklan kohdan 1 c kriteerit.

Lupaehtojen perustelu

Luonnonsuojelulain 83 § mahdollistaa luvan myöntämisen korkeintaan kymmeneksi vuodeksi kerrallaan.

7.2 Päätöksen täytäntöönpano

Luvamukaisiin toimenpiteisiin saa ryhtyä päätöksen saavutettua lainvoiman muutoksenhakuajan jälkeen.

8 Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 1 §, 2 §, 78 §, 83 §, 121 §

Luontodirektiivi (92/43/ETY) 16 artikla

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 (794/2024)

9 Asian käsittelijät

Asian on esitellyt johtava asiantuntija Antti Lammi ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Jonna Kartano. Päätös on hyväksytty sähköisesti. Merkintä hyväksynnästä on päätöksen viimeisellä sivulla.

10 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

11 Käsittelymaksu

316 €. Lasku toimitetaan erikseen.

12 Päätöksestä tiedottaminen

Liitteet

Valitusosoitus
Oikaisuvaatimusohje

Jakelu

Lupa- ja valvontavirasto julkaisee päätöksen luonnonsuojelulain 121 §:n mukaisesti internetsivuillaan.

Sähköpostitse:
hakija: hanna.lampinen@yara.fi

Tiedoksi

Sähköpostitse:
Ympäristöministeriö kirjaamo.ym@gov.fi
Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri: pohjois-savo@sll.fi
Siilinjärven kunta: kirjaamo@siilinjarvi.fi

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihte: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/46672/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/46672/2026 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Kartano Jonna 24.02.2026 07:18

Esittelijä Lammi Antti 23.02.2026 15:18